

"LE ORFANE ARMENE,"

Bollettino mensile dell'Orfanotrofo Armeno
Pio XI, Torino.

Քաղաքականությունը ասկէ քիչ տարիներ առաջ Հայուն թշուառ կեանքէն յուշեր մը տպաւորեց իր պաղպաղուն ու գեղափայլ լինիւն մէջ, տեսնելով հոն ափունքն ի վեր բարձրացող Քահանայապետական Ամարանցիին մէջ Հայ Որբուհիներու բազմութիւն մը, որոնք հաւաքուած էին Ն. Ս. Պիոս ԺԱ-ի հայրազույթ հոգածութեամբ, որուն երախտապարտ է մեր ամբողջ Ազգը:

Ն. Սրբութեան բացած Որբանոցը՝ կազմակերպուելէ ու ժամանակ մը հոն հայրենի խնամք ու գործունէ վայելելէ վերջ՝ առաջնորդուեցաւ ղեպ ի մայրաքաղաքը ազնուականն Ռիէմոնդէի, ուր փութացին փառեցան իտալացի շատ մը բարեսէրներ ալ, յորդորուելով հայասէր Քահանայապետին՝ որբուհիներուն հանդէպ տաածած անսպառ գործարարներէն, իրենք ևս ընծայեցին սիրայօժար աշակերտութիւն մը մեր չարչարուած ցեղի սոյն բեկորներուն, որոնք այժմ պատասպարուած են R. Ospizio di Carità շէնքին մէջ:

Նուիրական գործին շուրջ հաւաքուող մարդասէր իտալացիներն սկսան ապա հայթհայթել նորանոր միջոցներ, ամուրջելու և ըստ կարելոյն մոռցնել տալու համար թշուառ որբուհիներու անցեալ տառապանքին հարուածը: Անոնք թիկունք կ'ըլլային Որբանոցի Տնօրէնութեան անձնակազմէն ջանքերուն և հետզհետէ ձեռք կը բերէին ձեռարուեստի գործիներ և այլ զանազան մեքենաներ: Քիչ ժամանակի մէջ որբուհիները զեղարուեստի ընտիր գործեր և թանկագին հիւսուածքներ կ'արտադրեն, որոնք մեծամեծ գնահատութեանց կ'արժանանան:

Կազմակերպութիւնը հետզհետէ իր կատարը կը հասնի:

Աւելի ևս հետաքրքրելու համար Որբանոցը շրջապատող հանրութիւնը, կարեւոր ընկերակցութիւններ, համակիրներ

ու վերջապէս իտալացի ժողովուրդը՝ կը ձեռնարկուի «LE ORFANE ARMENE» անուն թերթի մը հրատարակութեան. դա լոյս կը տեսնէ ի Թորին առաջին անգամ 1925 մայիսին. 16 էջերով պրակ մը, որոյ շունչ կու տան ազնուասիրտ ու բարեացակամ իտալացի անձնակազմութիւններ:

Թերթին առաջին էջերուն մէջ պարզուած է արդէն հրատարակութեան նպատակը. ինչպէս նաև տեղեկագրութիւն մը Քաղաքականությունը մէջ Պիոս ԺԱ-ի կողմանէ շնորհուած հայրազույթ հոգածութեան և ապա Թորինու մատուցած ասպնջականութեանը մասին:

«LE ORFANE ARMENE» իր գոյութեան մէկուկէս տարուան շրջանին միշտ հաւատարիմ իր առաքելութեան՝ յարատև տեղեկ կը պահէ իտալացի ժողովուրդը Որբանոցի գործերուն և Որբուհիներու առօրեայ կեանքին և յառաջադիմութեան: «Pagine di vita vissuta» բաժնին տակ կը գտնուէ յատկապէս մեր ազգին գլխուն եկած աղէտի մեծութիւնը ներկայացնող ամփոփ տեղեկութիւններ, որբուհիներու անցեալ ահռելի օրերու կեանքէն քաղելով: Կայ Ան. Յուրթեան վերապրող խումբ մը Քոյրերու պատմութեանէն սեղմ նկարագրութիւն մը, որ կը բաւէ զաղափար մը տալու օտարին և անոր սիրտն ու քրակը ի գոյթ շարժելու հանդէպ հայ որբուհիին: Հետաքրքրութեամբ կը կարդացուին բախտաւոր կամ տեղաւորուող որբուհիներէ ոմանց թղթակցութիւնները, ուր զոհութեամբ կը յիշատակուին Առաքին. Քոյրերու ձեռքին տակ իրենց անցեալ վայելած մայրենի խնամքն ու առողջ դաստիարակութիւնը:

«LE ORFANE ARMENE» կու տայ իր իտալացի ընթերցողներուն՝ հայ ծխական սովորոյթներու և արարողութեանց մասին ինչ ինչ հակիրճ ծանօթութիւններ ալ, ինչպէս նաև մերթ ընդ մերթ Հայ Գրականութեան փոքրիկ նմոշներ: Հ. Ալիշան, Ռաֆֆի, Գամառ Գաթիպա, Աստմ Երանանեան, Վարուժան և ուրիշներ՝ ընդհանրապէս

իրենց կենսագրականներուն կից ունին մէկ կամ երկու արձակ կամ չափաւոր գրութիւններու խտական թարգմանութիւնները: Ամսագրին էջերը կը զարդարուին երբեմն ըստ առթիւն խարժրաստիճան բարերարներու և անձերու դիմանկարներով: Դիտելի կէտ մը սակայն. Ուխտիս Եր. Հիմնադրին անձին ու զործին նուիրուած տեղեկութեան տիտղոսը, ինչպէս և զրուսեան մէջ, դրուած է «Pietro di Mechitar» փոխանակ Mechitar di Pietro-ի. անշուշտ անուշադրութեան արդիւնք: «LE ORFANE ARMENE» իր ամէն թիւերուն մէջ կը պարունակէ նաև Որբանոցի զործունէութեան և Որբունիներու առօրեայ կենցաղին սեղմ Յիշատակագրութիւնը՝ ժամանակագրական կարգաւ: Հոն կը ներկայանայ Հայ որբունիի կեանքին ամբողջ օրական պատկերը, որ հաւասարապէս կը հետաքրքրէ թէ՛ օտարները թէ՛ Հայութիւնը:

Փակելէ առաջ ըսենք. «Պիոս ԺԱ. Որբանոց»-ի Գեր. Վարիշներն ու Առաք. Քոյրերը յիշաւի ոչ մէկ ջանք չեն խնայեր Որբունիներուն ընծայելու՝ որքան հնար է՝ երջանիկ ապագայի մը բարոյական ու նիւթական հանդերձանքը: Անոնք կը պատճառեն նաև հաճելի ժամանցներ՝ սարքել տալով թատերգութիւններ, երգահանդէսներ, ըսկառուական մարզեր և այլ տօնական հոգևոր և զարոցական հանդէսներ, ուր որբունիներն ինքնին ի յայտ կը բերեն հայուհայ ընտիր ձիւքն ու յատկութիւնը:

Իր վերջին էջերուն մէջ «LE ORFANE ARMENE»-ն ունի բաժիններ La pagina d'oro (Ոսկեդէն էջը) վերնագրին տակ, ուր կ'արձանագրուին հասնող դրամական ու նիւթական նպաստներն ու նուիրատուներու անունները՝ յօգուտ որբունիներու՝ ինչպէս նաև ամսաթերթի հրատարակութեան ծախքերուն:

Հ. Դ. ՏԱՅՏԱՆ

ԱՅԼԵԻԱՅԼԻ

ՀԱՅ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԿՕՄՊՕԶԻՏՕՐՆԵՐ

(20-րդ դար)

(Շարունակութիւն տես Բազմավէպ, 1926 էջ 274)

ԺԲ. ԲԱԳԻՒԻ ՀԱՅԱՐԱՐՈՒՆԸ

Բազում Հայարարունը բացւեց 1925 Մարտից, որը հաստատուեց Արրէջանի Լուսնողկոմ ընկ. Կուլիկի կողմից:

Նրա նախագահ է հանդիսանում Ե. Սուրենը:

Հայ արւեստների տան նպատակն է ի մի խմբել հայ աշխատաւորական մտաւորականութիւնն, հնարաւորութիւն տալ մի կողմից՝ շեշտելու իր ինքնագործունէութիւնը, միւս կողմից՝ ծառայեցնելու մասսաներին իր ամբարած կուլտուրական պաշարն ու փորձը: